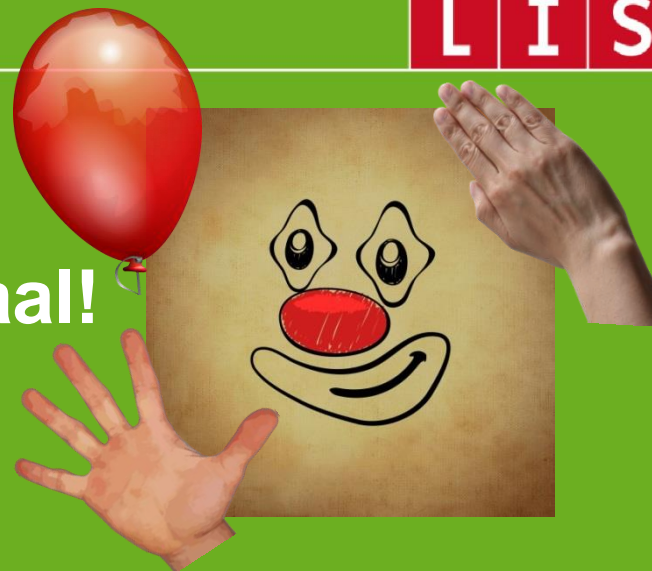

Beleef samen een verhaal!

belevingsverhalen maken met personen met CDB

Rita Gerkema-Nijhof,
Communicatiedeskundige/
orthopedagoog

Voorlezen

Herkenbaar?

Voorlezen

- Samen lezen
- Belangrijk voor de ontwikkeling (Haven, 2007)
- Begrijpen van het verhaal is niet noodzakelijk
- Gewoon 'plaatjes kijken'
- Prettig moment van contact

Wat betekent voorlezen voor personen met CDB?
Voorbeelden?

Programma

- 1. Achtergrond methode**
- 2. Onderzoek**
- 3. Casus**
- 4. Toepassing**

Achtergrond (1) - 'Zintuigenverhalen'

- Kennis gemaakt met MSST
- Personen met communicatieve meervoudige beperking (doofheid/TOS, verstandelijke beperking, autisme, syndroom)
- Aanpassing van MSST gemaakt (Fuller, 2013; Ten Brug, Van der Putten & Vlaskamp, 2012)
- 'Zintuigenverhalen'
- Effectstudie (Wolters-Leermakers et al., 2016)

Achtergrond (2) – Master C&CDB 2015-2016

Personen met CDB:

- Communicatie is complex
- Wat betekent dit voor voorlezen (verhalen)? (Grove, 2012)
- Communicatiepartners met weinig ervaring/training zoals ouders
- Multi-sensorische methoden? (Drissel, 1991; Grove, 2013; Miles & Riggio, 1999; McKenzie, 2009; Vege, 2008)

Achtergrond (3) – onderzoek

Uitgangspunt:

- Multi-sensorische methode
- Dialogisch perspectief
- ‘Eenvoudig’ toepasbaar voor ouders/professionals?

► Belevingsverhalen (Experience stories) (Drissel, 1991; Lewis & Tolla, 2003)

Onderzoeken “wat de verandering is op de regie en communicatieve uitingen bij herhaalde voorleessessies”, met als doel om het vertellen van verhalen/voorlezen te stimuleren bij personen met CDB en hun communicatiepartners.

Achtergrond (4) – theoretische achtergrond

Culturele verschillen in vorm en inhoud (Grove, 2012; Klapproth, 2004; McCabe, 1997; Nelson, 1996)

- Complicatie-gericht (hoogtepunt, plot)?
- Lineaire structuur of circulair?
- Doelgericht, betekenis gericht of interactie gericht

Bakhtin: gespreks *genre*, betekenis in sociale interactie (Bakhtin, 1986; Owen, 2011)

Vygotsky: een *vorm*, een cultureel *instrument (tool)* (Vygotsky, 1987; Wertsch, 2000)

Achtergrond (5)

Definitie

Definitie van Klapproth (2004, p. 395):

“Verhalen vertellen is een relationele handeling (...)

gericht op het communicerend delen van een verhaal-wereld en

het creëren van een vertel-belevenis (...)

waardoor beiden in een gelijkwaardige en interactieve relatie met elkaar komen”

-> Waardevol als interactievorm in zichzelf - ongeacht de inhoud (Nelson, 1996; Nicolopoulou, 1997; Owen, 2011)

Onderzoek (1) – Focus

Op uitingen van regie ('agency'):

- is er ruimte om een verhaal **samen te maken?** (co-creatie) (Fogel, De Koeyer, Bellagamba, & Bell, 2002; Linell, 1998; Souriau, 2009b)
- is er ruimte om het verhaal te veranderen? (frame) (Fogel, De Koeyer, Bellagamba, & Bell, 2002; Linell, 1998; Souriau, 2009b)
- welke elementen stimuleren de regie van een kind? (Nafstad & Rødbroe;1999)

Communicatieve regie (agency)= Ruimte voor verschillende Ik-posities: denken, spreken, luisteren, volgen (Nafstad, 2015)

Op communicatieve uitingen:

- Idiosyncratische uitingen met mogelijke betekenis (Hostyn et al, 2010; Janssen & Rødbroe, 2007)
- Ontdekken van inbreng door lichaamshouding of bewegingen (Grove, 2012)

Onderzoek (2) - Interventie

- Instructie begeleiders
- Gebeurtenis: 'Carnaval' – opgenomen op video
- Video -> verhaaldoos per kind
- Belevingsverhaal per kind – opgenomen op video
- Verhaal nog 4 keer herhalen – opgenomen op video

Onderzoek (3) - Gebeurtenis

Carnaval:

- Deurgordijn
- Hoed, pruik, hawaii-ketting
- Clownsneus
- Slagroom (spuitbus)
- Roltong
- Ballon
- Confetti
- Schmink

Opdracht:

Kies in tweetallen één gebeurtenis die mogelijk geschikt zou kunnen zijn om een belevingsverhaal van te maken voor een persoon met CDB.

Maak een lijstje met zintuiglijke ervaringen die in die situatie voorkomen en die 'in een box' zouden passen.

Onderzoek (4) - Instructies

- **Bodily Emotional Traces** (Daelman et al., 2001; Souriau, Vege, et al., 2008)
 - **Creëer ruimte voor interactie (*dialogical context*)** (Souriau, Vege et al, 2008)
 - **Structureer multi-sensorische ervaringen** (Miles & McLetchie, 2008)
 - **Geef bevestiging aan de uitingen van het kind** (Ask Larsen, 2013; Souriau, Vege et al, 2008)
 - **Bied ervaringen in een ‘vertellende manier’ repeterend aan met behulp van dezelfde objecten**
- communicatie over ervaringen

Opdracht:

Lees de instructies zoals die aan de professionals gegeven waren.

Kijk naar de opzet van een belevenis die je samen hebt bedacht.

Kun je vooraf al aandachtspunten aangeven?

Onderzoek (5) - codeerschema

Stimuli

Uitingen van het kind:

- Sensorisch exploreren van de stimulus

- Lichamelijke uitdrukkingen

- Gebaren/bewegingen

- Geluiden

Bijdragen van het kind

Bijdragen van de CP

(Brady & Bashinsky, 2008; Bruce & Vargas, 2007; Bunning et al, 2013; DesJardin et al., 2014; Drew, Baird, Taylor, Milne, & Chapman, 2006; Neerinckx et al., 2014; Petry & Maes, 2006; Vervloed, Van Dijk, R.J.M., Knoors, & Van Dijk, J.P.M., 2006; Young et al., 2011)

Onderzoek (6) - analyse

29 video's – 24 geanalyseerd in willekeurige volgorde.

Analyse per kind.

Verschillen tussen video's per item geteld en gemiddelden berekend

Plots gemaakt van de frequenties

Casus Erik*

19;2 jaar

Functioneel blind (licht perceptie)

Functioneel doof (90-120 dB)

Ernstige verstandelijke beperking

Motorische beperking

Stofwisselingsziekte

Epilepsie

Mic-key-button

Casus Erik (2) - Gebeurtenis

Casus Erik (3) – Verhaal

Het is CARNAVAL

Voel het deurgordijn.

We deden allebei een HOED OP.

Raak de hoed aan, zet hem op.

Voel, een RARE NEUS!

Raak de clownsneus aan, doe hem op, ruik de neus.

We aten LEKKERE SLAGROOM.

Voel, ruik en proef de slagroom.

We strooiden CONFETTI.

Voel en strooi de confetti.

We hadden plezier met BALLONNEN OPBLAZEN.

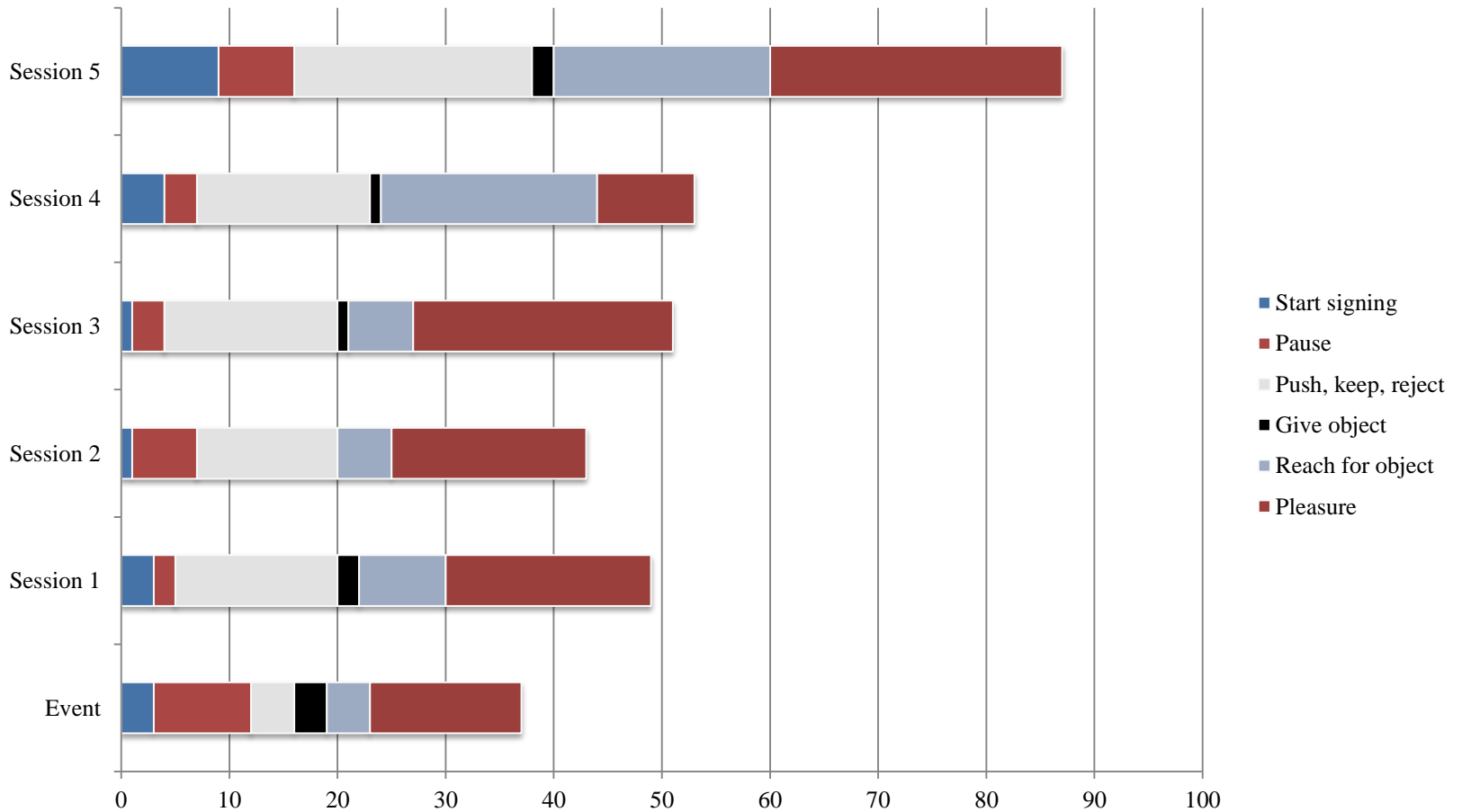
Blaas de ballon op, laat de lucht er uit komen. Voel, hoor en ruik de ballon.

Toen was het CARNAVAL KLAAR.

Voel het deurgordijn.

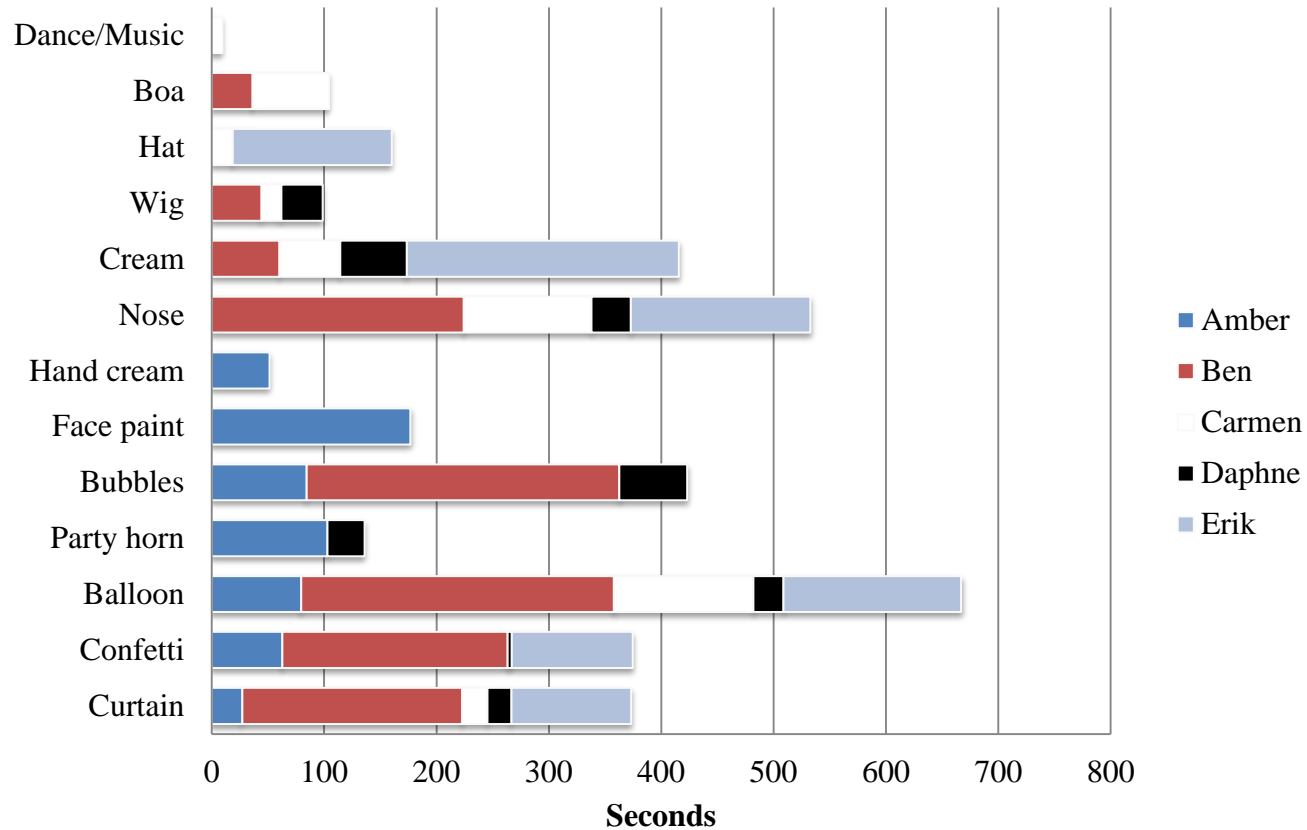
Casus Erik (4) - Belevingsverhaal

Casus Erik (5) - Resultaten

Casus Amber*

Onderzoek (7) - bevindingen

Onderzoek (8)- bevindingen

M.b.t. regie:

Meer plezier, meer initiatieven die spanning kunnen veroorzaken (wegduwen, vasthouden, weigeren), meer momenten van herhaling in handelingen/gebaren. (Fogel, 2002; Nafstad, 2015)

Drie van de vijf koppels creëerden ‘interactie-spellen’ van aantrekken-afstoten rond een object.

M.b.t. communicatieve uitingen:

bij vrijwel alle koppels veranderingen te vinden in:

- Type/frequentie van gestures/gebaren
- Sensorische variatie in het exploreren
- Frequentie van lichamelijke uitdrukkingen (‘bodily expressions’)

Onderzoek (9) - Elementen gerelateerd aan regie (agency)

Gebaseerd op kwalitatieve analyse:

- Keuze van stimuli
- Herhaalde uitnodigingen door de CP
- Tijd bieden voor het ontdekken/exploreren
- Plezier hebben samen
- Veranderende Ik-positie van de CP (volgen van het kind, luisteren naar het kind)

Onderzoek (10) - Conclusies

Experience stories/belevingsverhalen:

- Veelbelovend als een duidelijk en flexibel kader om communicatieve projecten in te ontwikkelen
- Er ontstaan meer initiatieven bij het kind met CDB gerelateerd aan communicatieve regie.
- Er was meer plezier bij de meeste kinderen zichtbaar (mogelijk gedeeld plezier?)
- Het geeft ruimte voor variatie in sensorische exploratie

Maar:

De CP moet ruimte en tijd geven aan het kind om te mogen exploreren én het verhaal mee te maken (co-auteur, co-creatie).

Onderzoek (11) - Beperkingen

Data-analyse: betrouwbaarheid van het coderen, veel items, beperking in welke items zoals ‘communicatieve projecten’ of gedeelde aandacht

Geen baseline om de bevindingen mee te vergelijken

Participanten: klein aantal, één locatie, beïnvloed door gezondheidsproblemen en omgevingsfactoren

Verhaalmethode – instructies werden niet allemaal opgevolgd, is het nog steeds een *verhaal*?

Opdracht:

Zou je op basis van de conclusies nog wijzigingen aanbrengen in je instructies of in de belevenis?

Toepassing (2)

Is deze manier van verhalen vertellen en herhalen bekend?

Heeft het een meerwaarde in het werken met personen met CDB?

Wat zijn aandachtspunten? Wat zijn mogelijkheden? Wat zijn risico's?

Vragen?

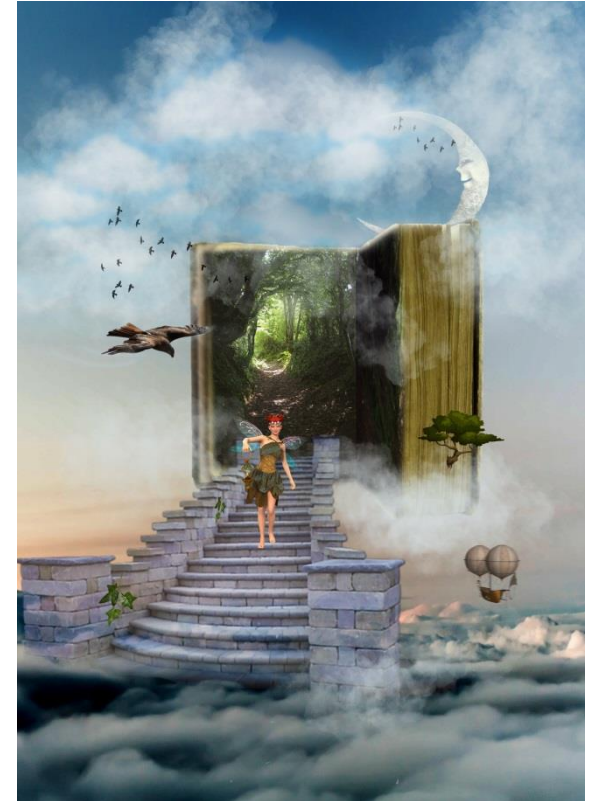
Meer informatie:

R.Nijhof@Kentalis.nl

www.kentalis.nl

Zintuigenverhalen: www.kentalisshop.nl

Vind 'zintuigenverhalen' ook op Youtube.com en
in de Apple iBooks-store

Referenties

- Ask Larsen, F. (2013). Acquisition of bodily-tactile language as first language. In: Kropslig og taktil sprogudvikling og kommunikation – En antologi om forskellige sprogmodaliteters muligheder og umuligheder, undersøgt med afsæt i personer med medfødt døvblindhed. Dammeyer & Nielsen (Eds.), pp. 91-119, Materialcentret, Aalborg. Bakhtin, M.M. (1986). *Speech Genres and Other Late Essays*. Austin: University of Texas Press.
- Brady, N.C., & Bashinski, S.M. (2008). Increasing communication in children with concurrent vision and hearing loss. *Research and Practice for Persons with Severe Disabilities*, 33(1-2), 59-70.
- Bruce, S. M., & Vargas, C. (2007). Intentional communication acts expressed by children with severe disabilities in high-rate contexts. *Augmentative and Alternative Communication*, 23(4), 300-311.
- Bunning, K., Smith, C., Kennedy, P., & Greenham, C. (2013). Examination of the communication interface between students with severe to profound and multiple intellectual disability and educational staff during structured teaching sessions. *Journal of Intellectual Disability Research*, 57(1), 39-52.
- Crites, S. (1971). The narrative quality of experience. In: L. P. Hinchman & S. K. Hinchman. Memory, identity, community – The idea of narrative in the human sciences. (2001) Chapter 2, pp. 26-50. New York: State University of New York Press. Cozby, P. C. (2004). *Methods in behavioral research (eighth edition)*. McGraw-Hill Companies, New York.
- Daelman, M., F.A., Nafstad, A., Rødbroe, I., Souriau, J., & Visser, T. (2001). Congenitally deafblind persons and the emergence of social and communicative interaction. *Communication Network Update Series* 2, 3-7.
- DesJardin, J.L., Doll, E.R., Stika, C.J., Eisenberg, L.S., Johnson, K.J., Hammes Ganguly, D., Colson, B.G., & Henning, S.C. (2014). Parental support for language development during joint book reading for young children with hearing loss. *Communication Disorders Quarterly*, 35(3), 167-181.
- Drissel, N. M. (1991). Story boxes: A hands-on literacy experience. From: *On the way to literacy: early experiences for visually impaired children*. APH for the blind, Louisville. Published online: <http://www.wonderbaby.org/articles/story-boxes>
- Fogel, A., De Koeyer, I., Bellagamba, F. & Bell, H. (2002). The dialogical self in the first two years of life; Embarking on a journey of discovery. *Theory & Psychology*. 12 (2), 191-205.
- Fornefeld, B. (Eds.), (2015). *Mehrs-, innliches Geschichtenerzählen – eine Idee setzt sich durch*. LIT-verlag, Münster.
- Fuller, C. (2013). Multi-sensory stories in story-packs. In: *Using storytelling to support children and adults with special needs*. N. Grove (Eds.). Routledge, New York.
- Grove, N. (2012). Story, agency and meaning making: Narrative models and the social inclusion of people with severe and profound intellectual disabilities. *Journal of Religion, Disability & Health*, 16, 334-351.
- Haven, K. (2007). *Story proof: The science behind the startling power of story*. Greenwood Publishing Group.
- Janssen, M., & Rødbroe, I. (2007). *Communication and congenital deafblindness – Contact and social interaction*. Published by The Danish Resource Centre on Congenital Deafblindness (VCDBF), Denmark, and Viataal, The Netherlands.
- Justice, L. M., & Pullen, P. C. (2003). Promising interventions for promoting emergent literacy skills: Three evidence-based approaches. *Topics in Early Childhood Special Education* 23 (3), 99-113.
- Klapproth, D. M. (2004). *Narrative as social practice – Anglo-Western and Australian Aboriginal oral traditions*. New York: Mouton de Gruyter.
- Lewis, S., & Tolla, J. (2003). Creating and using tactile experience books for young children with visual impairments. *TEACHING Exceptional Children*, 35(3), 22-28.

Referenties (2)

- Linell, P. (1998). *Rethinking language, mind and world dialogically. Interactional and Contextual Theories of Human Sense-making*. Information Age Publishing.
- Luckner, J.L., Bruce, S.M., & Ferrell, K.A. (2015). A summary of the communication and literacy evidence-based practices for students who are deaf or hard of hearing, visually impaired, and deafblind. *Communication Disorders Quarterly*, 1-17.
- McCabe, A. (1997). Development and cross-cultural aspects in children's narration. In: M. Bamberg (Ed). *Narrative development – Six approaches*. Chapter 4, pp. 137-174. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.
- McKenzie, A.R. (2009). Emergent literacy supports for students who are deaf-blind or have visual and multiple impairments: A multiple-case study. *Journal of Visual Impairment & Blindness*, 101 (11), 291-302.
- Miles, B., & McLetchie, B. (2008). *Developing concepts with children who are deaf-blind*. DB-Link, 1-8, Published online: <http://documents.nationaldb.org/products/concepts.pdf>
- Miles, B., & Riggio, M. (1999). *Remarkable conversations – A guide to develop meaningful communication with children and young adults who are deafblind*. Perkins School for the Blind, Massachusetts.
- Morgan, D. L., & Morgan, R. K. (2001). Single-participant research design. Bringing science to managed care. *The American Psychologist*, 56 (2), 119-127.
- Nafstad, A. (2015). Communication as cure – Communicative agency in persons with congenital deafblindness. *Journal of Deafblind Studies on Communication*, 1, 23-39. University of Groningen Press.
- Nafstad, A. & Rødbrøe, I. (1999). *Co-creating communication – Perspectives on diagnostic education for individuals who are congenitally deafblind and individuals whose impairments may have similar effects*. Forlaget Nord-Press, Dronninglund, Denmark.
- Nelson, K.. (1996). *Language in cognitive development – Emergence of the mediated mind*. Cambridge: University press.
- Nicolopoulou, A. (1997). Children and narratives: Toward an interpretive and sociocultural approach. In: M. Bamberg (Ed). *Narrative development – Six approaches*. Chapter 5, pp. 179-216. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.
- Owen, H.M. (2011). Bakhtinian thought and the defence of narrative: Overcoming universalism and relativism. *Cosmos and History: The Journal of Natural and Social Philosophy*, 7(2), 136-156.
- PAMIS (2002). *Real lives: real stories. Developing literacy skills through multi-sensory story-telling in children and young people with profound and multiple learning disabilities*. PAMIS, University of Dundee, Dundee.
- Robson, C. (2002). *Real World Research (second edition)*. Blackwell Publishing, Oxford.
- Rødbrøe, I., & Souriau, J. (1999). Communication. In: J. M. McInnes (Eds.), *A guide to planning and support for individuals who are deafblind* (p. 125-149). Toronto: University of Toronto Press.
- Rødbrøe, I., & Janssen, M. (2006). *Communication and congenital deafblindness – Congenital deafblindness and the core principles of intervention*. Published by The Danish Resource Centre on Congenital Deafblindness (VCDBF), Denmark and Viataal, The Netherlands.
- Rubin, A., & Babbie, E. R. (2009). *Research methods for social work. Seventh Edition*. Brooks/Cole, Cengage Learning, Belmont, USA.

Referenties (3)

- Souriau, J. (2009a). Language and congenital deafblindness. In: J. Souriau, I. Rødbroe, & M. Janssen (Eds.) (2009). *Communication and congenital deafblindness – Transition to the cultural language*, Chapter 1, pp. 13-21. Published by The Danish Resource Centre on Congenital Deafblindness (VCDBF), Denmark and Viataal, The Netherlands.
- Souriau, J. (2009b). Constructing a language. In: J. Souriau, I. Rødbroe, & M. Janssen (Eds.) (2009). *Communication and congenital deafblindness – Transition to the cultural language*. Chapter 3, pp. 79-99. Published by The Danish Resource Centre on Congenital Deafblindness (VCDBF), Denmark and Viataal, The Netherlands.
- Souriau, J., Rødbroe, I., & Janssen, M. (Eds.) (2008). *Communication and congenital deafblindness – Meaning making*. Published by The Danish Resource Centre on Congenital Deafblindness (VCDBF), Denmark and Viataal, The Netherlands.
- Souriau, J., Rødbroe, I., & Janssen, M. (Eds.) (2009). *Communication and congenital deafblindness – Transition to the cultural language*. Published by The Danish Resource Centre on Congenital Deafblindness (VCDBF), Denmark and Viataal, The Netherlands.
- Ten Brug, A., Van der Putten, A. A. J., & Vlaskamp, C. (2013). Learn and apply. Using multi-sensory storytelling to gather knowledge about preferences and abilities of children with profound intellectual and multiple disabilities – three case studies. *Journal of Intellectual Disabilities*, 17 (4), 339-360.
- Vege, G. (2008). *Narratives – Deafblind specific*. In: J. Souriau, I. Rødbroe, & M. Janssen (Eds.) (2008). *Communication and congenital deafblindness – Meaning making*. Published by The Danish Resource Centre on Congenital Deafblindness (VCDBF), Denmark and Viataal, The Netherlands.
- Vervloed, M. P. J., Van Dijk, R. J. M., Knoors, H., & Van Dijk, J. P. M. (2006) Interaction between the teacher and the congenitally deafblind child. *American Annals of the Deaf*, 151 (3), 336-344.
- Vygotsky, L. (1987). The collected works of L.S. Vygotsky, volume 1. Problems of general psychology (including the Volume Thinking and Speech). N. Minick, translated and edited. New York: Plenum.
- Western Oregon University (2009). *Identified practices*. Published online:
<http://www.wou.edu/~leslieg/Exprima/Effective%20Practices%20Doc%20Current%206-10.doc>
- Wertsch, J. V. (2000). Narratives as cultural tools in sociocultural analysis: official history in Soviet and Post-Soviet Russia. *Ethos*, 28(4), 511-533.
- Wertsch, J. V. (n.d.). Narrative as a cultural tool in collective memory. Conference for sociocultural Research. Department of Education, Washington University, St. Louis, USA. Published online: <https://www.fe.unicamp.br/br2000/trabs/2045.doc>
- Wright, S. (2008). *Guide to designing tactile illustrations for children's books*. American Printing House for the Blind. Published online:
www.aph.org.
- Young, H., Fenwick, M., Lambe, L., & Hogg, J. (2011). Multi-sensory storytelling as an aid to assisting people with profound intellectual disabilities to cope with sensitive issues: a multiple research methods analysis of engagement and outcomes, *European Journal of Special Needs Education*, 26 (2), 127-142.